

UNIVERZITET U SARAJEVU - INSTITUT ZA HISTORIJU

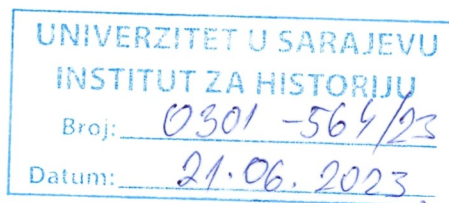
Komisija za izradu referata i pripremanje prijedloga

za izbor u zvanje naučnog saradnika za oblast moderne historije

Sarajevo, 18. 6. 2023.

VIJEĆU INSTITUTA ZA HISTORIJU

Sarajevo

Predmet:

IZVJEŠTAJ

o prijavi kandidata na Konkurs i prijedlog za izbor u naučno zvanje

naučni saradnik za oblast moderne historije

Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu je raspisao konkurs za izbor u naučno zvanje naučnog saradnika za oblast moderne historije. Konkurs je objavljen u listu „Dnevni avaz“, 8. maja 2023. godine. Prethodno je, na osnovu člana 29. Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 16/06) i člana 106. Statuta Univerziteta u Sarajevu, Vijeće Instituta za historiju na 31. redovnoj sjednici održanoj 6. juna 2023. godine Odlukom br: 01-01-519/23 imenovalo Komisiju za izbor u naučno zvanje naučni saradnik za oblast moderne historije u slijedećem sastavu:

1. dr. Merisa Karović-Babić, naučni saradnik na Univerzitetu u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava – predsjednik
2. dr. Jasmin Medić, naučni saradnik na Univerzitetu u Sarajevu – Institut za historiju – član,
3. dr. Sabina Veladžić, naučni saradnik na Univerzitetu u Sarajevu – Institut za historiju – član
4. dr. Dženita Rujanac, viši naučni saradnik na Univerzitetu u Sarajevu – Institut za historiju – zamjenski član.

Na objavljeni konkurs, za poziciju **naučni saradnik za oblast moderne historije**, prijavio se jedan kandidat, dr. Edin Omerčić, doktor historijskih nauka. Uz prijavu na konkurs kandidat je blagovremeno dostavio sve tražene dokumente.

Poslije uvida u dostavljenu dokumentaciju, imenovana Komisija Vijeću Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu podnosi slijedeći

IZVJEŠTAJ

Edin Omerčić je rođen 1981. godine u Puli, diplomirao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 2007. godine i stekao zvanje profesora historije. Magistarski rad je odbranio na istom fakultetu 2013. godine na temu „Bosna i Hercegovina u političkoj projekciji intelektualnih krugova od 1991. do 1996. godine“ pod mentorstvom prof. dr. Husnije Kamberovića. Doktorski rad je odbranio 2023. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na temu „Politička djelatnost Srpske pravoslavne crkve u

Bosni i Hercegovini od 1989. do 1996. godine“ pod mentorstvom prof. dr. Tvrtka Jakovine, s ocjenom *magna cum laude* čime je stekao akademski stepen doktora historijskih nauka.

Omerčić od 2008. godine radi na Institutu za istoriju u Sarajevu, a područje njegova naučnog interesovanja se odnosi na postsocijalističko razdoblje bosanskohercegovačke historije. Od 2013. godine je član *Udruženja za modernu historiju* iz Sarajeva, sekretar je časopisa „Historia Moderna Bosna&Hercegovina“ kojega izdaje Udruženje. Od 2017. do 2019. godine je bio član uredništva časopisa za književnost i društvena pitanja *Behar*, te član uredništva časopisa *Journal*, dvomjesečnika Kulturnog društva Bošnjaka Hrvatske "Preporod" iz Zagreba.

Kandidat je do sada objavio jednu autorsku knjigu, 14 naučnih i stručnih radova i 24 prikaza knjiga, časopisa i zbornika radova.

Knjiga Edina Omerčića pod naslovom *Bosna i Hercegovina u političkoj projekciji intelektualnih krugova 1991-1996*, (Udruženje za modernu historiju, Sarajevo 2022) koja sadrži osam obimnih poglavlja sa velikim brojem potpoglavlja, uvodi nas u jednu sasvim novu i historiografski nedovoljno istraženu temu, koja, uslijed nezaštićenosti historijskom distancom, nesređenosti kao i djelimične dostupnosti arhivske građe, predstavlja pionirski poduhvat.

Razdoblje koje autor razmatra u istraživanju se poklapa sa održavanjem prvih višestranačkih izbora u Bosni i Hercegovini do potpisivanja Daytonskog mira 1996. godine.

U prva četiri poglavlja autor se bavi intelektualcima koji su krajem 80-tih i početkom 90-tih djelovali kroz Udruženje za jugoslavensku demokratsku inicijativu, a koji su bez uspjeha nastojali preobraziti jugoslovenski socijalizam, odnosno pokušali spriječiti rat na prostoru Jugoslavije. To je ujedno i period kada dolazi do “pluralizacije i svojevrsne liberalizacije stranačkog života u BiH, a time i do pojave prvih institucionaliziranih intelektualnih krugova.“ U ovim poglavljima razmatra se problem regionalizacije BiH, pri čemu autor komparira period 1960 i 70-tih sa periodom pokušaja regionalizacije zemlje po etničkom principu iz 1990-tih, odnosno, nakon disolucije SFRJ kasnijom SAO-izacijom i HAO-izacijom BiH na oblasti.

U naredna četiri poglavlja autor hronološkim slijedom prati djelovanje postojećih i formiranje novih udruženja, i s obzirom na jako kompleksna politička i vojna zbivanja koja su pratila period 1992-1995. godine, autor jako dobro kontekstualizira aktualna pitanja uz naglasak na organizovanje intelektualnih krugova, s posebnim osvrtom na „političku percepciju BiH“ od strane pomenutih intelektualnih krugova.

Autorova početna hipoteza „da su intelektualni krugovi osnovani suviše kasno da bi imali uspjeha da u skladu sa svojim nastojanjima spriječe/zaustave ratno razaranje; dok su drugi djelovali u sinhronizaciji i skladu sa zamislama političkih i opozicionih rukovodstava SRJ (Srbije i Crne Gore), odnosno Republike Hrvatske.“, na osnovu navedenih primjera iz knjige, pokazala se kao potpuno tačna. (str. 94. i 95).

U knjizi je detaljno predstavljeno i analizirano djelovanje intelektualnih krugova u Sarajevu, Tuzli, Mostaru i Banja Luci, uz napomenu da su primjetne značajne razlike i specifičnosti u pogledu navedenih aktivnosti. U tom kontekstu, autor se bavio analizom Ratnog kongresa bosansko-muslimanskih intelektualaca, Bošnjačkog sabora, Foruma građana srpske nacionalnosti grada Sarajeva, Srpskog konsultacionog vijeća koje će kasnije prerasti u Srpsko građansko vijeće), Prvog kongresa bosansko-muslimanskih intelektualaca Tuzle, Foruma građana Tuzle, Asocijacije Muslimana Hercegovine, kao i uspostavljanja Sveučilišta u Mostaru, kao rezultata ekstremne politike Hrvatskog vijeća odbrane,

uspostavljanja Hrvatskog društva za znanost i umjetnost u Sarajevu, formiranja i djelovanja Kruga 99 u Sarajevu, dok, kada je u pitanju Banja Luka, autor se bavi analizom aktivnosti Liberalne stranke, te djelovanjem Demokratskog foruma, kao i Srpskog intelektualnog foruma.

Pored pomenute knjige, u nastavku referata ćemo se osvrnuti i na neke od objavljenih radova, koje je kandidat dostavio uz prijavu na konkurs.

U radu pod naslovom „Reintegracija Sarajeva“, objavljenom u časopisu Muzeja Sarajeva *Prilozi* (2009) autor je prikazao dramatična zbivanja u Sarajevu nakon postizanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini 21. novembra 1995. godine. Budući da je arhivska građa za ovaj period uglavnom nedostupna, autoru je od velike pomoći bila memoarska građa aktivnih sudionika u dešavanjima, relevantna literatura te pisanje u sarajevskom dnevnom listu *Oslobođenje* i magazinu *BH Dani*. Određene odluke iz Daytonu su omogućile reintegraciju okupiranih dijelova Sarajeva i njegovih općina u jedinstven grad pod vlašću Federacije Bosne i Hercegovine. Određena je pažnja u radu posvećena i reakcijama političara po ovom pitanju, nakon potpisivanja Sporazuma u Parizu. Ovim radom je obuhvaćen period od potpisivanja sporazuma u Daytonu do aprila 1996. godine i formalnog završetka procesa reintegracije Sarajeva.

Sarajevo je u planovima srpske nacionalističke elite okupljene oko Srpske demokratske stranke trebalo biti podijeljeno u razdoblju od 1992. do 1995, ali prema autoru podjela grada nije uspjela, kao što nije uspio ni megalomanski projekat izgradnje srpskog Sarajeva. Vojni prodori jedinica JNA i vojske srpske republike u grad i dioba grada pokušani su nekoliko puta tokom opsade. Sarajevo je kao urbana cjelina opstalo, ali su po reintegraciji pojedine općine koje su prije rata 1992. godine pripadale Sarajevu priključene Republici Srpskoj.

Privremeno zaposjednute općine i dijelovi općina i naselja Grada od strane VRS su Daytonskim sporazumom pripale Federaciji Bosne i Hercegovine. Nakon ove vijesti iz decembra 1995. godine srpsko stanovništvo i organizirane bande na čelu sa paljanskim vodstvom počinju paliti stambene objekte, škole, čitava naselja, te odlaziti sa područja koja će pripasti sarajevskim gradskim, odnosno kantonalnim vlastima. Uz proces odlaska i paljenja, sistemski se odvijao proces pljačke. Opljačkana su sva industrijska postrojenja, proizvodni pogoni sa teritorije na kojoj je privremenu vlast imala srpska strana. Tako je šteta koja je nastala izravnim ratnim razaranjem bila višestruko uvećana.

U radu pod naslovom „Viđenje *Drugog* u vrijeme rata 1992-1995“ (u: *Identitet Bosne i Hercegovine kroz historiju*, tom 2, Institut za istoriju u Sarajevu, Sarajevo, 2011, 183-213), Omerčić se bavio identitetima i stereotipima te je kroz analizu određenih primjera tekstova pokušao dobiti uvid u to kako su pojedini vojnici, komandanti i političari tokom rata u Bosni i Hercegovini gledali "Drugog". Pri tome je koristio dnevničke zapise Nusreta Šehića, Mirsada Čatića, Ive Komšića, Mileta Jovičića, Stjepana Šibera, fra Ljube Lucića, Radoslava Zovke, Daneta Olbine, bilješke Ede Hozića, analize Miloša Minića, knjigu Sefera Halilovića nastalu na osnovu dnevnika, knjigu Ljubomira Zukovića te Alekse Buhe. Utvrdio je da kroz navedene tekstove autora izbijaju najrazličitiji slojevi identiteta: od vjerskih i nacionalnih, preko lokalpatriotskih, internacionalnih, itd., ali i da kod autora koji su dnevničke bilješke vodili u opkoljenom Sarajevu, nezavisno od toga u kakvim su strašnim uslovima i okruženju pisali, ipak prevladava razum, želja za boljom budućnošću, ljubav prema čovjeku, prema bližnjem. Zaključio je i da "Drugi" u ovom posljednjem ratu predstavlja pojam koji ide u dvije krajnosti. Kreće se od saznanja da je "Drugi" takav kakav jeste, ustvari čovjek kao i "Ja", preko toga da je "On" u neznanju, izmanipuliran, u zabludi, pa čak

do takvog mišljenja da je "On" u stvari negacija "mene" – negacija ljudskog bića, kreatura, spodoba, biće iz podzemnog svijeta. U pojedinim je tekstovima iz navedenog razloga, autorima bio cilj degradirati Drugog. Pišući o "Drugom" autori zapravo, razotkrivaju i identificiraju sami "Sebe".

U narednom, sažetom članku pod naslovom „Alternativna politička scena u Bosni i Hercegovini“ (objavljen u: *Historijska traganja* br. 7, Institut za istoriju u Sarajevu, 2012 –izvorni naučni rad), autor ukazuje, odnosno podsjeća, da je od 1989. godine, godine značajnih historijskih previranja, na političkoj sceni SFRJ i Bosne i Hercegovine postojala i djelovala jedna politička opcija okupljena oko Udruženja za Jugoslavensku demokratsku inicijativu koja nije uspjela na vrijeme realizirati svoje ideje.

U članku o mikrohistoriji “Grad i historičar: Zavidovići i Jusuf H. Mujkić (problematika nedostupnosti izvorne građe pri razmatranju ‘najnovije’ bosanskohercegovačke historije”, *Gračanički glasnik*, 32/16, Gračanica, 2011), Omerčić je na primjeru pisanja Jusufa Mujkića i njegovih knjiga o Zavidovićima pisao o problematici nedostupnosti izvorne građe pri razmatranju 'najnovije' bosanskohercegovačke historije. Istakao je da su Zavidovići radom Jusufa Mujkića dobili i treći završni i opsežni tom monografije pod naslovom *Zavidovići kroz historiju: društveno-ekonomski i kulturni razvoj na području zavidovičke općine od polovine XV do kraja XX vijeka*, u kojem se obrađuje period odbrambeno-oslobodilačkog rata u Bosni i Hercegovini od 1992-1995. godine na području zavidovičke općine. Zaključio je da je i unatoč tome što još uvijek nije protekla vremenska distanca potrebna za otvaranje arhiva i dobijanje mogućnosti pristupa dokumentima koji se odnose na razdoblje o kojemu je riječ, naučnicima koji proučavaju ovaj historijski vrlo kompleksan period ne preostaje ništa drugo nego da "izvuku što se izvući da" iz štampe, periodike, biltena, raznih časopisa koji su izlazili u periodu s početka devedesetih i koji su dostupni.

Članak koji je izašao u posebnom broju časopisa *Zbirke Zgodovinskega časopisa - Zgodovina otroštva*, u Sloveniji pod naslovom „Djetinjstvo uz Modru lastu, od Maršala do Bana (1989-1992)“ (u: *Zgodovina otroštva, Zbornik zgodovinarjev*/36, 2012), analizira pisanje “Modre laste”, školskog časopisa u razdoblju od 1989. do 1992. godine s posebnom pažnjom na metamorfoze u školskom sistemu u Hrvatskoj tokom procesa raspada Jugoslavije, a koje se mogu pratiti kroz taj list. U radu je autor nastojao prikazati kako je i na koji način uredništvo “Modre laste” dalo doprinos i sudjelovalo u izgradnji hrvatske države (koja je imala svoje nacionalne veličine, velike muževe), države koja je vodila neravnopravnu i nametnutu borbu za vlastitu slobodu i pripadnost “zapadnoevropskom kulturnom krugu”. Zaključio je da je uredništvo imalo jednu od ključnih uloga u podugačkoj listi faktora koji su učestvovali u sistematskom kreiranju i usađivanju osjećaja pripadnosti nacionalnoj državi kod djece osnovnoškolskog uzrasta u Hrvatskoj. Kroz neprimjerene stereotipske poruke, od 1991. godine nadalje, uredništvo je (ne)svjesno naglašavalo razlike hrvatske države i nacije sa dojučerašnjim bratskim narodima i narodnostima jugoistočnog susjedstva. Patrijahalan odgoj, ratnička, vojna čast, su s minimalnim odstupanjima konstante koje su u ovome listu iskazane kao vrline kroz čitavo sagledano razdoblje od 1989. do 1992. godine, ali je činjenica da se ovim vrlinama pridavala velika pažnja i nakon ratnih zbivanja u Hrvatskoj.

U radu pod naslovom “Regionalizacija Bosne i Hercegovine i osnivanje Autonomne regije Krajine 1990-1992”, autor je na temelju pisanja *Službenog glasnika srpskog naroda u Bosni i Hercegovini* i arhivske građe Haškog tribunala pratio tok osnivanja jedne od neustavnih političkih tvorevina koje su nastajale na teritoriji SR Bosne i Hercegovine od izbora 1990. do referenduma građana o nezavisnosti Bosne i Hercegovine 1992. godine. Jedna od samoproglašanih autonomnih regija u Bosni i Hercegovini

bila je i tzv. Autonomna regija Krajine, dogovorno nastala nakon nelegalnog osnivanja i udruživanja srpskih Skupština opština s područja Bosanske krajine u tzv. Zajednicu opština Krajine. U radu je naglašen izuzetak Autonomne regije Krajina u ovom procesu, budući je politički centar Regije, Banja Luka, okupljala srpsku političku i intelektualnu elitu koja je imala nešto drugačije poglede na „regionalizaciju“ odnosno „saoizaciju“ Bosne i Hercegovine od srpske političke elite u Sarajevu. Kroz slučaj osnivanja Autonomne regije Krajina autor ukazuje na način vršenja procesa regionalizacije u Bosni i Hercegovini. Uvidom u stenografske bilješke sa sjednica Skupštine Autonomne regije Krajina, Skupštine srpskog naroda i kluba poslanika SDS-a autor produbljuje saznanja u proučavanju procesa teritorijalnog rasparčavanja Bosne i Hercegovine kojeg je provodila nemonolitna srpska politička elita čiji je veći dio okupljen oko Srpske demokratske stranke u Bosni i Hercegovini. Autor je u radu prikazao nastanak i djelovanje Autonomne regije Krajine od 1990. do proljeća 1992. godine. Nakon održavanja izbora 1990. godine srpski nacionalisti okupljeni oko Srpske demokratske stranke, počinju opstruirati rad legalnih republičkih institucija i donositi neustavne odluke formiranjem srpskih skupština opština na čitavom teritoriju Bosne i Hercegovine. Politički antagonizmi, sukob dviju struja, tzv. paljanske i banjalučke, koji se razbuktao krajem februara 1992. godine uvelike je odredio tok ukupnih dešavanja kako u samoj Bosni i Hercegovini, tako i na regionalnom i međunarodnom planu, pa i kod donošenja političkih odluka koje su u krajnjoj liniji uticale i na „izbijanje“ mira, odnosno nastavak ratnih strahota. U trenutku kada je u pitanje došao legalitet i legitimitet ove nacionalističke politike, odnosno nakon što je projekat polovično završen i nakon provedenog referenduma građana Bosne i Hercegovine, u realizaciju velikosrpskih ciljeva se u punom kapacitetu uključuje i JNA.

Kroz pisanje sarajevskog lista *Oslobođenje*, Omerčić je u članku pod naslovom „Metamorfoze praznika: obilježavanje Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a (1983 - 1988 - 1993)“, (objavljenog u: *Historijska traganja* br. 12, Institut za istoriju u Sarajevu, 2013, Izvorni naučni rad), uporedio na koji se način obilježavao jedan praznik u Bosni i Hercegovini, odnosno na koji su se način proslavljale "okrugle" godišnjice zasjedanja ZAVNOBiH-a. Kao polazne tačke uzete su tri godine, odnosno datuma: 1983, 40-ogodišnjica, kao prva "okrugla" godina nakon smrti Josipa Broza, potom 1988. godina u kojoj se na čitavom jugoslavenskom prostoru ispoljava kriza, te na kraju 50-ogodišnji jubilej *Zasjedanja*, u ratnoj 1993. godini. U radu je prezentovan način na koji je obilježavan jedan od državnih praznika te je ukazano na promjene kroz koje prolazi obilježavanje godišnjice *Zasjedanja*, stjecajem okolnosti u jednom relativnom kratkom, ali burnom desetogodišnjem vremenskom intervalu, u izmijenjenim, potpuno drugačijim političkim okolnostima. U zaključnim razmatranjima Omerčić tvrdi kako je erozijom sistema, od smrti Josipa Broza, pa tokom osamdesetih godina, preko raspada SFR Jugoslavije do 1993. godine i 50. godišnjice i samo pisanje dnevopolitičke socijalističke novine, *Oslobođenja*, o obilježavanju Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a tokom godina gubilo marksističko-komunističku formu, ali i sadržaj. Zadržan je, samo formalno, socijalistički diskurs. *Praznik* je vjerovatno i prije 1988. poprimio državotvorni karakter, kojeg formalno pravno dobija tek 1995. godine, kada se imenuje *Danom Državnosti* Bosne i Hercegovine. Kroz čitavo vrijeme od 1983. do 1993. je forma praznovanja imala antifašistički karakter koji je naročito naglašen tokom i nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu.

U radu pod naslovom „Bosna i Hercegovina u političkoj projekciji intelektualnih krugova (1992-1995)“ (u: *Historijska traganja* br. 13, Institut za istoriju u Sarajevu, 2014, Izvorni naučni rad), razmatra se pitanje političke percepcije Bosne i Hercegovine u razdoblju od 1992. do 1995. godine. Pomoću Maleševićeve interpretacije Gramscijeve i Baumanove teorije o intelektualcima i tipovima intelektualaca,

autor je konstruirao odgovarajući model kroz koji je razmatrao djelovanje intelektualnih krugova kao "nevidljivih" tumača, organicističkih tumača, organskih tumača te zakonodavaca koji su djelovali na jednonacionalnoj platformi. Nakon sociološke identifikacije intelektualnih krugova okupljenih u regionalnim centrima Bosne i Hercegovine: Banjoj Luci, Mostaru, Tuzli i Sarajevu, a kroz građu proizašlu iz njihova javnog djelovanja autor je iznio stavove intelektualnih krugova o ustavno-pravnom uređenju i teritorijalnom ustroju Bosne i Hercegovine razmatrajući i osvrćući se na dnevno-politički kontekst na lokalnom i međunarodnom nivou. Omerčić tvrdi kako je krajem 80-ih i početkom 90-ih godina XX stoljeća došlo do pluralizacije i svojevrsne liberalizacije stranačkog života u Bosni i Hercegovini, a time i do pojave prvih institucionaliziranih intelektualnih krugova, koji su djelovali na osnovu statuta, manifesta i koji su imali svoje ciljeve, zadatke, planove, a mnogi su svoj status pravno-zakonski regulisali i bili registrovani kod nadležnih institucija Bosne i Hercegovine. U ovom radu je predstavljeno djelovanje intelektualnih krugova u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine i njihova politička percepcija Bosne i Hercegovine. U ovom periodu institucionalizirani intelektualni krugovi su djelovali kao akcija, prije rata i agresije na Bosnu i Hercegovinu svojim su dugogodišnjim djelovanjem stvorili povoljan ambijent, socijalnu klimu koja opravdava mržnju, nasilje i ubistva; te kao reakcija na agresiju, potom ratna i dnevno-politička zbivanja, a kao potpora i zagovornik određene političke opcije, odnosno kao opozicija istoj. Vremensko razdoblje koje je obuhvaćeno ovim radom možemo okarakterisati kao razdoblje zgnusnute historije. U ovom su periodu u Bosni i Hercegovini na snazi bili brojni mirovni prijedlozi i pregovori, od Cutillerovog posredovanja u osam "rundi", mirovnog plana Vancea i Owena, potom Owena i Stoltenberga, preko sporazuma iz Washingtona, posredovanja Kontaktne skupine do Daytonskog mirovnog sporazuma na koje intelektualni krugovi nisu imali gotovo nikakav direktni utjecaj. Do samog rasplamsavanja rata na prostoru Bosne i Hercegovine nekoliko je *ad hoc* okupljenih skupina intelektualaca apeliralo na političke elite u pokušaju da se stradanja zaustave, da se odustane od pogubnih političkih rješenja. Međutim, ove inicijative ostale su bez konkretnih odgovora. Premještanjem ratnih operacija na teritoriju Bosne i Hercegovine, primjetna su dva međusobno povezana procesa. Pokreće se institucionalno djelovanje intelektualaca na nacionalnoj bazi, ali istodobno dolazi do spoznaje da je svako djelovanje intelektualaca koje za cilj ima zaustavljanje rata i očuvanje bića Bosne i Hercegovine – zakašnjelo, a njihovo djelovanje svedeno na savjetodavnu ulogu kod razmatranja odluka koje je donosila međunarodna zajednica u vidu mirovnih planova za Bosnu i Hercegovinu. Posebno je istaknuta uloga intelektualnih krugova čije su ideje i stavovi bili prihvaćeni od same bosanskohercegovačke političke elite, potom i konačno razmatrani od međunarodnih faktora koji su, naposljetku, u procesu donošenja mirovnih planova imali završnu riječ i odlučujuću ulogu.

U članku pod naslovom „Nije svačije kroz selo pjevati – Bosanska Krajina u projekciji organicističkih intelektualaca (1991-1992)“ (u: *Prilozi* br. 45, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu, 2016, Izvorni naučni rad), Edin Omerčić je na osnovu izvorne građe i stručne literature na primjeru uspostave Autonomne regije Krajina sagledao ulogu intelektualaca u procesu disolucije SFRJ i teritorijalno-pravnog rasparčavanja bosanskohercegovačkog teritorija tokom 1991. i 1992. godine. Politički centar ove samoproglašene cjeline, Banja Luka, okupljala je srpsku političku i intelektualnu elitu koja je imala nešto drugačije poglede na „regionalizaciju“ odnosno tzv. „saoizaciju“ Bosne i Hercegovine od srpske političke elite u Sarajevu. U radu je posebna pažnja posvećena ulozi i doprinosu intelektualaca u projektiranju i formiranju relativno kompaktnog političko-pravnog teritorija. Na ovom mjestu je Omerčić iznio pitanje uloge i utjecaja intelektualca u procesu rasparčavanja bosanskohercegovačkog

teritorija tokom 1991. i 1992. godine na prostoru Bosanske Krajine. Srpska nacionalistička politička elita je elaborate intelektualaca koristila da bi legitimirala svoje političke planove. Razlike u političkim stavovima između krajiške i sarajevske opcije unutar Srpske demokratske stranke su tokom februara 1992. godine gotovo urušile projekat stvaranja posebne srpske nacionalističke tvorevine koja se, u politički povoljnom trenutku, trebala udružiti sa SR Jugoslavijom u čijem su sastavu bile Republika Srbija i Republika Crna Gora.

Članak pod naslovom „Na kraju vijeka, na kraju svijeta – Sarajevo 1995-1996“ dopunjena je verzija rada pod naslovom „Reintegracija Sarajeva“, (objavljen u Zborniku radova *Između rata i mira, Sarajevo u prelomnim godinama 20. stoljeća*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2020), u kojem Omerčić iznosi dostupnu dokumentaciju američke Središnje informativne agencije kako bi prikazao dešavanja u Sarajevu početkom 1996. godine kroz prizmu izvora američke obavještajne službe.

U članku Edina Omerčića „... *Jer dok smo mi ratovali...* – Pobuna dijela 1. krajiškog korpusa tzv. Vojske Republike Srpske“ (u: *Prilozi* br. 49, Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu, 2020, Izvorni naučni rad), se na osnovu relevantne arhivske građe, štampe i literature piše o pobuni dijela 1. krajiškog korpusa tzv. Vojske Republike Srpske u Banja Luci. Pobuna pod nazivom akcija „Septembar ‘93“ je počela 9. septembra 1993. godine i okončana je kroz desetak dana. Uz naglašeno socijalno nezadovoljstvo imala je i mnogo dublje političke razloge koje razotkrivaju stenogrami sa sjednica Narodne skupštine Republike Srpske i Vrhovnog saveta obrane SR Jugoslavije. Sjednice su pokazale stavove srpske političke elite i vojnog rukovodstva u Republici Srpskoj prema ovom događaju. Na temelju iscrpno analiziranih izvora autor postavlja pitanje da li je Radovan Karadžić inicirao i potaknuo Pobunu koja je nominalno bila uperena protiv „ratnih profitera“, a s ciljem učvršćivanja svoje moći. U radu su pokazani razlozi izbijanja vojne pobune dijela jedinica 1. krajiškog korpusa u Banja Luci pod nazivom „Septembar ‘93“, način na koji je ona vođena te kako se njome manipuliralo. Autor je nastojao dokazati da je vojnu pobunu, koja je samo nominalno bila usmjerena protiv političkog rukovodstva Republike Srpske, vještima manipulacijama jedan od njenih lidera – Radovan Karadžić – iskoristio za učvršćivanje vlastite pozicije na čelu RS. Karadžiću je ovakav politički manevar, koji je bio strogo kontrolisan, medijski usmjeravan i propagandno popraćen, bio jedini izlaz, kako bi prije svega ostao na vlasti, te kako bi mogao da nastavi s politikom teritorijalne, političke i ekonomske dezintegracije Bosne i Hercegovine koju je započeo, ali je u toj borbi konstantno doživljavao neuspjehe i bio poražavan.

U radu pod naslovom „Reprezentacije nasilja: sarajevska „aleja snajpera“ – nacrt za studiju slučaja“ (u: Zborniku radova *Reprezentacije nasilja u Jugoistočnoj Europi 20. stoljeća*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2022) Omerčić je na osnovu teorijskog okvira, pisanja sarajevske štampe, dokaznog materijala dostupnog na bazama ICTY te ostalim vrstama likovnih, književnih i fotografskih izvora nastojao dati kraći pregled i moguće pravce istraživanja historije opsade grada Sarajeva i načina snajperskog djelovanja od 1992. do 1996. godine. Autor je u radu nastojao istražiti na koji se način nasilno zatvaranje, opkoljavanje, nemogućnost slobodnog kretanja, stalni teror pucnjavom i bombardiranjem, prijetnja smrću - odražavala na svakodnevni život i djelovanje stanovništva koje je takvom vidu nasilja bilo izloženo. U radu nije u obzir uzeta građa koja se odnosi na bolničke podatke, balističke i fotografske nalaze te ostalu dokumentaciju ubijenih i ranjenih žrtava opsade Sarajeva.

Prikazi knjiga:

1. Robert J. Donia, *Sarajevo: biografija grada*, Sarajevo: Institut za istoriju, 2006, 462. u: *Znakovi vremena*, Naučnoistraživački Institut Ibn Sina, Sarajevo, vol. 10, br. 37, str. 192-196.
2. Florence Hartmann, *Mir i kazna, tajni ratovi međunarodne politike i pravosuđa*, Sarajevo: Buybook, 2007, 209. u: *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 37/2008, str. 259-261.
3. *Časopis za suvremenu povijest*, 40, br. 1, 2008, 1990.-1991. *Prijelomne godine hrvatske povijesti: Počeci Domovinskog rata*, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2008, 307. u: *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 38/2009, str. 324-328.
4. Davor Marjan, *Slom Titove Armije, JNA i raspad Jugoslavije 1987.-1992.*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2008, 518. u: *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 38/2009, str. 302-307.
5. Jusuf H. Mujkić, *Zavidovići kroz historiju: društveno-ekonomski i kulturni razvoj na području zavidovičke općine od polovine XV do kraja XX vijeka. Knj. 3, Odbrambeno oslobodilački rat 1992-1995. godine na području zavidovičke općine*, Jusuf H. Mujkić - Zavidovići: Općina, 2009, 758. u: *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 39/2010, str. 260-264.
6. Selma Leydesdorff, *Prazninu ostaviti iza nas: istorija žena Srebrenice*, Sarajevo, Rabic, 2009, 421 str. u: *Znakovi vremena*, Naučnoistraživački Institut Ibn Sina, Sarajevo, 2010, vol. 13., br. 48-49, str. 337-339.
7. Ur. Iskra Iveljić, *Zbornik Nikše Stančića*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest, FF press, Zagreb, 2011, 388. str. u: *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 40/2011, str. 437-439.
8. Amir Kliko, Fikret Čuskić, *17. Viteška krajiška brdska brigada ARBiH*, Udruženje 17. VKBBR - Institut za istoriju, Ključ - Sarajevo, 2010, 320. str. u: *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 40/2011, str. 418-422.
9. Kosta Nikolić, Vladimir Petrović (priredili), *Od mira do rata: dokumenta Predsedništva SFRJ. Tom 1, (januar - mart 1991), Institut za savremenu istoriju, Fond za humanitarno pravo, Beograd, 2011, 480., Tom 2, (jun - jul 1991): rat u Sloveniji, Institut za savremenu istoriju, Beograd, 2012, 376. u: Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu, 42/2013, str. 277-282.*
10. Robert J. Donia, *Radovan Karadžić, Architect of the Bosnian Genocide*, Cambridge University Press, New York, 2015, u: *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 44/2015, str. 234-237.
11. Ioannis Armakolas, *Politika i društvo u Tuzli od 1992 do 1995. godine, Političko natjecanje i građanska inicijativa*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2017. "Između crvenog i crnog", u: *Behar*, časopis za književnost i društvena pitanja, 135, XXVI, Zagreb, ožujak/mart 2017, str. 18-19.
12. Julian Borger, *Krvnikov trag*, Buybook, Sarajevo, 2016; Robert J. Donia, *Radovan Karadžić*, University Press, Sarajevo, 2016. "Lov na zločince", u: *Behar*, časopis za književnost i društvena pitanja, 136, XXVI, Zagreb, svibanj/maj 2017, str. 2-4.
13. Mira Bogdanović, *Elitistički pasijans, povijesni revizionizam Latinke Perović*, MostArt, Zemun, 2016. "Stare bilješke, novo ruho", u: *Preporodov Journal*, dvomjesečnik KDBH Preporod, 198-199, Zagreb, svibanj/lipanj 2017, str. 55-56.
14. Ivan Čolović, *Smrt na Kosovu polju, Istorija kosovskog mita, XX vek*, Beograd, 2016., u: *Prilozi Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu*, 46/2017, str. 355-360.
15. Ivo Goldstein, Slavko Goldstein, *Tito*, Profil, Zagreb, 2015. "Vojskovođa, državnik, diktator, reformator", u: *Preporodov Journal*, dvomjesečnik KDBH Preporod, 206-207, Zagreb, ožujak/travanj 2018, str. 55-58.
16. Edina Bećirević, *Genocide on the Drina River*, Yale University Press, New Haven, London, 2014., u: *Behar*, časopis za književnost i društvena pitanja, 140, XXVII, Zagreb, svibanj/maj 2018, str. 17-18.
17. Ulf Brunnbauer, *Globalizing Southeastern Europe, Emigrants, America, and the Late Nineteenth Century*, Rowman&Littlefield, Lanham Boulder, New York, London, 2016., "Migrant je stanje uma", u:

Preporodov Journal, dvomjesečnik KDBH Preporod, 208-209, Zagreb, maj/juni 2018, str. 24-25.

18. Dan Diner, *Razumjeti stoljeće, Općepovijesno tumačenje*, Fraktura, Zagreb, 2015., "Tumačenje zločina", u: *Preporodov Journal*, dvomjesečnik KDBH Preporod, 208-209, Zagreb, maj/juni 2018, str. 58-61.

19. Grupa autora, *Prvi korpus Armije Republike Bosne i Hercegovine*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 2017., "Juriš toplog srca", u: *Behar*, časopis za književnost i društvena pitanja, 142, XXVII, Zagreb, rujan/septembar 2018, str. 9-10.

20. Mato Arlović, *Hrvatska zajednica Herceg-Bosna i (pre)ustroj Bosne i Hercegovine*, Novi informator, Zagreb 2017., "Bosanska odiseja Mate Arlovića", u: *Behar*, časopis za književnost i društvena pitanja, 143-144, XXVII, Zagreb, decembar 2018, 17-19.

21. Xavier Bougarel, *Bosna, anatomija rata*, University press, Sarajevo, 2018., "Paralelni svjetovi Bosne", u: *Behar*, časopis za književnost i društvena pitanja, 145, XXVIII, Zagreb, veljača/februar 2019, 18-19.

22. Viktor Ivančić, Hrvoje Polan, Nemanja Stjepanović, *Iza sedam logora, od zločina kulture do kulture zločina*, forum ZFD, Beograd, Zagreb, Split, 2018., "Pornografija torture", in: *Preporodov Journal*, dvomjesečnik KDBH Preporod, 214-215, Zagreb, april/maj 2019, 38-40.

23. Vladimir Petrović, *Etničko čišćenje, geneza koncepta*, Institut za savremenu istoriju, Arhipelag, Beograd, 2019. in: *Historia Moderna Bosnia&Herzegovina 2.*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2021, 204-209.

24. Ur. Dubravka Stojanović, Husnija Kamberović, *Ratovi 1990-ih u regionalnim historiografijama: kontroverze, interpretacije, naslijeđe – zbornik radova*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2020. in: *Historia Moderna Bosnia&Herzegovina, 2.*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2021, 226-230.

Naučni skupovi i konferencije

1. *Identitet Bosne i Hercegovine kroz historiju*, Sarajevo, 25-26.IX.2009. (referat: "Viđenje "Drugog" u vrijeme rata 1992-1995. Tu na puškomet").
2. *Ustavno-pravni i politički položaj Bosne i Hercegovine u XX stoljeću*, Gradačac, 21.V.2010. (referat: "'Alternativna' politička scena u Bosni i Hercegovini: Udruženje za jugoslavensku demokratsku inicijativu", Pretparlament Jugoslavije, Forum za etničke odnose).
3. *Istraživanje lokalne historije u Bosni i Hercegovini* (povodom 30 brojeva Gračaničkog glasnika) Gračanica, 10. XII. 2010. (referat: "Grad i historičar: Zavidovići i Jusuf H. Mujkić, problematika nedostupnosti izvorne građe pri razmatranju 'najnovije' bosanskohercegovačke historije").
4. *Dani Instituta za istoriju u Sarajevu*, Sarajevo, 17-18.XII.2010. (referat: "Bosna i Hercegovina u političkoj projekciji Srpskog intelektualnog foruma").
5. *Uloga grada i regije u privrednom razvoju i političkom životu Bosne i Hercegovine (1851-1995)*, Mostar, 29. - 30. 10. 2013. godine, (referat: "Banja Luka – politički centar AR Krajine (Smrtonosni bal ljepotice sa Vrbasa i zvijeri sa Romanije) 1990-1992.")
6. *ZAVNOBiH - pogledi iz nove perspektive*, Sarajevo, 20. XI. 2013. godine, (referat: "Metamorfoze praznika: obilježavanje jubileja Prvog zasjedanja ZAVNOBIH-a (1983 - 1988 - 1993)")
7. *The Great War: Regional Approaches and the Global Contexts, International Conference on the Occasion of the First Centennial of the Beginning of World War One*, Sarajevo, 18-21. 06. 2014, (referat: "The Great War on the Pages of National Geographic Magazine 1914-1919.")
8. *Rijeka Krivaja kroz prošlost (prostor, vrijeme, ljudi)*, Olovo, 19. 09. 2014, (referat: "Učešće i doprinos zavidovičkih jedinica u vojnim operacijama 3. K A BiH 1995. godine")
9. *Bosna i Hercegovina u jugoslavenskim državnim okvirima (1918-1992)*, Tuzla, 4. 12. 2014, (referat: "Intelektualni krugovi u Bosni i Hercegovini 1991-1996")
10. *Urbani razvoj Bosne i Hercegovine u stoljeću rata 1914 - 2014*, Mostar, 2. oktobra 2015, (referat: "Srpska politička elita i (de)konstrukcija grada 1991-1996.")
11. *Bosna i Hercegovina u socijalističkoj Jugoslaviji: od Ustava 1946. do Deklaracije o nezavisnosti 1991. godine*, Mostar, 15 – 18. septembra 2016, (referat: "Odnos srpske političke elite i Srpske pravoslavne crkve u Bosni i Hercegovini – između kleronacionalizma i teologije rata. Hram svetog Vasilija Ostroškog u Sarajevu")
12. *Uticaj ideologija na historiografiju Bosne i Hercegovine 20. stoljeća*, Tuzla, 3. decembra 2016, (referat: "Bosna i Hercegovina u djelima historičara Milorada Ekmečića 1989-1995.")
13. *Bosna i Hercegovina 1992-1995*, Sarajevo, 22. novembar 2017, (referat: "Bosna i Hercegovina u političkoj projekciji Srpske demokratske stranke – od plebiscita srpskog naroda do referenduma građana 1991-1992").
14. *Prvi svjetski rat i Bosna i Hercegovina: Neispričane priče*, Sarajevo, 22. februara 2018, (izlaganje: "Sarajevski atentat: kultura sjećanja i metamorfoze spomenika 1914. - 2014").

PRIJEDLOG SA OBRAZLOŽENJEM

Prema odredbama Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti, za izbor u zvanje naučni saradnik može biti izabran kandidat koji ima naučni stepen doktora nauka, najmanje tri naučna rada iz oblasti za koju se bira objavljena u priznatim publikacijama i pokazane naučnoistraživačke sposobnosti. Budući da je dr. Edin Omerčić stekao doktorat iz oblasti historijskih nauka, da je objavio autorsku knjigu, 14 izvornih naučnih i stručnih radova, 24 prikaza knjiga i časopisa, kao i da je učestvovao na brojnim konferencijama i naučnim skupovima, Komisija zaključuje da kandidat ispunjava sve zakonom predviđene uslove.

Imajući u vidu navedeno, sa posebnim zadovoljstvom predlažemo Vijeću Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu da dr. Edina Omerčića izabere u naučno zvanje *naučni saradnik* za oblast moderne historije.

Komisija

